

ט"ו בטבת תשע"ט

23 בדצמבר 2018

מיצ"ב תשע"ח – ממצאים עיקריים

רקע כללי על המיצ"ב

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) פועלת להטמעת תרבות של "מדידה בשירות הלמידה" – מדידה המיועדת לתמוך בשיפור מתמיד של הלמידה, בהלימה ליעדים הלימודיים ולחזון הבית ספרי. התפיסה המובילה של ראמ"ה היא שמבחנים אינם מטרה כשלעצמה אלא כלים בשירות הלמידה. כחלק מתפיסה זו, הרואה בבית הספר את מוקד העשייה החינוכית, מתכונת ההערכה הארצית משלבת בין הערכה פנימית (מיצ"ב פנימי) להערכה חיצונית (מיצ"ב חיצוני). פרטים נוספים אפשר למצוא באתר ראמ"ה: <http://cms.education.gov.il/educationcms/units/rama>

על פי מתכונת המיצ"ב החדשה חולקו בתי הספר לשלוש קבוצות (1, 2 ו-3), כך שכל קבוצה היא מדגם מייצג של בתי הספר בארץ. בתי הספר המשתייכים לכל קבוצה משתתפים במיצ"ב החיצוני אחת לשלוש שנים. בשנת תשע"ח השתתפו במיצ"ב בתי ספר מקבוצה 1.

מבחני ההישגים במיצ"ב נועדו לבדוק באיזו מידה תלמידי בתי הספר היסודיים ותלמידי חטיבות הביניים עומדים ברמת הדרישות המצופה על פי תכנית הלימודים בארבעת מקצועות הליבה: שפת-אם (עברית/ערבית), מתמטיקה, אנגלית ומדע וטכנולוגיה. המבחנים בשפת-אם, במתמטיקה ובאנגלית הועברו בכיתות ה' ו-ח', והמבחן במדע וטכנולוגיה הועבר בכיתות ח' בלבד.

כדי לאפשר השוואה רב-שנתית תקפה של ציוני המיצ"ב ציוני המבחנים בכל שנה מכילים לסולם מיצ"ב רב-שנתי. סולם המיצ"ב הרב-שנתי נקבע כך שבשנת הבסיס (תשס"ח) הציון הממוצע של כל מקצוע בכל דרגת כיתה היה 500 וסטיית התקן – 100. נתוני המיצ"ב של שנת תשע"ח מושווים לנתונים שנאספו בשנים תשס"ט-תשע"ז.

אחד מיתרונותיו המרכזיים של המיצ"ב הוא היותו מבחן סטנדרטי, קרי, המבחנים מועברים בתנאים אחידים בכל בתי הספר באותו מועד. הקפדה זו על אחידות היא תנאי הכרחי לקבלת נתונים מהימנים, תקפים וברי השוואה. עם זאת מתכונת המיצ"ב מאפשרת לתלמידים אשר הוגדרו כתלמידים עם צרכים מיוחדים להיבחן בכיתה מותאמת, למעט במבחנים בשפת-אם שבהם אין כיתות מותאמות. בכיתות המותאמות מורים מורשים להיכנס לכיתה ולהקריא לתלמידים הזקוקים להקראה את שאלות המבחן.

בשנת תשע"ח נרשם בכיתות ה' שיעור חריג של תלמידים שהוגדרו עם צרכים מיוחדים ונבחנו בכיתות המותאמות, שבהן כאמור תנאי ההיבחנות שונים מאלו הנהוגים בכיתות הרגילות. במבחנים באנגלית ובמתמטיקה לכיתות ה' הדבר הביא לפגיעה משמעותית באיכות הסטטיסטית והפסיכומטרית של הנתונים,

ובעקבות זאת גם בתוקף ובאמינות שלהם, ולכן הם אינם מדווחים. יודגש כי נתוני שאר מבחני המיצ"ב עומדים בתנאי התוקף והאיכות הנדרשים והם מוצגים בדוחות שונים.

ככל שנה, ראמ"ה רואה חשיבות עליונה בהקפדה על טוהר הבחינות. נוהל העברת המבחנים כולל הנחיות קפדניות לשמירה על טוהר הבחינות. הליך חישוב נתוני המיצ"ב כולל בדיקה נרחבת לאיתור הפרות של טוהר בחינות. נתוני התלמידים בבתי ספר שעלה בהם חשד לפגיעה בטוהר הבחינות אינם נכללים בחישוב הנתונים של אותו מבחן בכל הרמות המדווחות.

מבחני המיצ"ב החיצוני נערכו בחודשים מרץ-מאי 2018. בסך הכול השתתפו במבחני המיצ"ב 784 בתי ספר, 2,422 כיתות ו-61,544 תלמידים.

סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב נועדו לספק תמונת מצב מפורטת בנוגע להיבטים שונים של האקלים החברתי והתהליכים הפדגוגיים בבתי הספר. קביעת ההיבטים הנבדקים בשאלונים התבססה על כמה מקורות: דיונים עם גורמים מוסמכים במטה משרד החינוך, קבוצות מיקוד עם מורים ומנהלים, היוועצות עם חוקרים מהאקדמיה וסקירה של ספרות עדכנית. הסקרים עוסקים בטווח בנושאים רבים מחיי בית הספר המשקפים את מגוון התהליכים החינוכיים והלימודיים החיוניים לעשייה חינוכית איכותית.

הסקרים הועברו במהלך החודשים ינואר-מרץ 2018. השתתפו בהם 149,094 תלמידי כיתות ה'ט' ו-11,478 מחנכים ומורים המלמדים את מקצועות המיצ"ב בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים. נוסף על כך הועברו הסקרים ל-50,804 תלמידי כיתות י"א, ול-8,028 מורים בחטיבות העליונות. בסך הכול השתתפו בסקרים תלמידים ומורים מ-576 בתי ספר יסודיים, 323 חטיבות ביניים ו-296 חטיבות עליונות.

דוחות המיצ"ב הבית ספריים – בימים אלה מופצים דוחות המיצ"ב למנהלי בתי הספר שתלמידיהם השתתפו במיצ"ב החיצוני. דוח המיצ"ב הבית ספרי מספק למנהל ולצוות המורים מערכת מדדים שמטרתה לסייע להם בקביעת יעדים בית ספריים, בניטור ובבקרה של התהליך הלימודי ובהקצאת המשאבים הבית ספריים השונים.

דוח מיצ"ב ארצי – בדוח הארצי מוצגת תמונת מצב של מערכת החינוך, כפי שהיא עולה מנתוני מבחני ההישגים ומנתוני סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית. נתוני תשע"ח מוצגים לצד נתונים משנים קודמות, כדי לעמוד על מגמות של שינוי במדדים השונים. נוסף על ההשוואות הרב-שנתיות מוצגים בדוח נתונים על הפערים בין קבוצות אוכלוסייה שונות לפי חלוקות המאפיינות את החברה בישראל. הדוח המלא מפורסם באתר ראמ"ה:

<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/rama/meitzav/dochohmaarachtim.htm>

מיצ"ב ברשת – האתר "מיצ"ב ברשת" מאפשר לקבל מידע מהימן, נגיש ואינטראקטיבי על נתוני המיצ"ב של בתי הספר ושל הרשויות המקומיות וכן נתונים ארציים מקבילים. באתר מוצגים נתוני ההישגים ונתוני

סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית במיצי"ב לאורך השנים וביחס לקבוצות השוואה. נתוני המיצי"ב לשנת תשע"ח יוצגו בעתיד באתר "מיצי"ב ברשת" שכתובתו:

<http://meyda.education.gov.il/rama-mbareshet/>

מדינת ישראל, משרד החינוך

מיצי"ב ברשת

ראמ"ה הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

נתוני מיצ"ב תשע"ח:

בשנת תשע"ח מדווחים נתוני המבחנים לכיתות ח' ונתוני המבחנים בשפת-אם עברית וערבית לכיתות ה'. נתוני המבחנים במתמטיקה ובאנגלית לכיתות ה' אינם מדווחים מאחר שאינם עומדים בכללי האיכות והתוקף הנדרשים.

בין תשע"ז לתשע"ח

נרשמו עליות בהישגים הלימודיים בארבעה ממבחני המיצ"ב: מתמטיקה לכיתות ח', עברית וערבית לכיתות ח', וכן בערבית לכיתות ה'; יציבות נרשמה בשני מבחנים: אנגלית לכיתות ח' ועברית לכיתות ה'; ירידה בהישגים נרשמה במבחן אחד: מדע וטכנולוגיה לכיתות ח'.

הפערים הלימודיים בין תלמידים בבתי ספר דוברי עברית לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במבחנים לכיתות ח' נותרו יציבים (במתמטיקה ובמדע וטכנולוגיה) או התרחבו (באנגלית).

הפערים הלימודיים בין תלמידים מרקע רקע חברתי-כלכלי שונה הצטמצמו בבתי ספר דוברי עברית במרבית המבחנים, והתרחבו בבתי ספר דוברי ערבית במרבית המבחנים.

במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית נרשמה יציבות בבתי ספר דוברי עברית ושיפור בבתי ספר דוברי ערבית. יש לבחון האם שיפור זה מייצג שינוי של ממש.

בראיה לאורך עשור

נרשמו עליות בהישגים בכל תחומי הדעת ודרגות הכיתה (פרט ליציבות בהישגים במבחן באנגלית לכיתות ח') וצמצום בפערים בין תלמידים בבתי ספר דוברי עברית לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

נרשם שיפור הדרגתי במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית. בשנים האחרונות ניכרת התייצבות בבתי ספר דוברי עברית והחלה מגמה של שיפור בבתי ספר דוברי ערבית.

ממצאים עיקריים – הישגים לימודיים

בין תשע"ז לתשע"ח

בשנת הלימודים תשע"ח נרשמו עליות בהישגים במבחן שפת-אם ערבית לכיתות ה' וכן במבחנים במתמטיקה, בשפת-אם עברית ובשפת-אם ערבית לכיתות ח'. במבחנים בשפת-אם עברית לכיתות ה' ובאנגלית לכיתות ח' לא חל שינוי של ממש בהישגים, ואילו במבחן במדע וטכנולוגיה לכיתות ח' נרשמה ירידה בהישגים.

➔ **בכיתות ה'** – הישגי התלמידים בשנת תשע"ח גבוהים יותר בהשוואה לתשע"ז בשפת-אם ערבית (עלייה קלה של 10 נקודות; בתשע"ח 602 לעומת 592 בתשע"ז). בשפת-אם עברית לא חל שינוי של ממש בהישגים (בתשע"ח 545 לעומת 542 בתשע"ז).

➔ **בכיתות ח'** – הישגי התלמידים בשנת תשע"ח גבוהים יותר בהשוואה לתשע"ז בשפת-אם ערבית (עלייה מתונה של 13 נקודות; בתשע"ח 561 לעומת 548 בתשע"ז), במתמטיקה (עלייה קלה של 9 נקודות; בתשע"ח 543 לעומת 534 בתשע"ז) ובשפת-אם עברית (עלייה קלה של 7 נקודות; בתשע"ח 564 לעומת 557 בתשע"ז). באנגלית לא חל שינוי של ממש בהישגים (בתשע"ח 520 לעומת 523 בתשע"ז). לעומת זאת, במדע וטכנולוגיה הישגי התלמידים בתשע"ח נמוכים בהשוואה לתשע"ז (ירידה קלה של 8 נקודות; בתשע"ח 579 לעומת 587 בתשע"ז).

בראיה רב-שנתית

השינוי המצטבר לאורך השנים תשס"ט-תשע"ח¹ מעיד על עליות בהישגי התלמידים בכל המקצועות בשתי דרגות הכיתה. ככלל, פרט להישגים במבחן באנגלית לכיתות ח', עליות אלו התבטאו בכל קבוצות האוכלוסייה.

➔ עליות גדולות בהישגי התלמידים לאורך השנים תשס"ט-תשע"ח נרשמו במדע וטכנולוגיה לכיתות ח' (73 נקודות) ובשפת-אם ערבית לכיתות ה' (69 נקודות).

➔ עליות מתונות בהישגי התלמידים לאורך השנים תשס"ט-תשע"ח נרשמו בשפת-אם ערבית לכיתות ח' (38 נקודות), במתמטיקה לכיתות ח' (33 נקודות), בשפת-אם עברית לכיתות ה' (32 נקודות) ובשפת-אם עברית לכיתות ח' (29 נקודות).

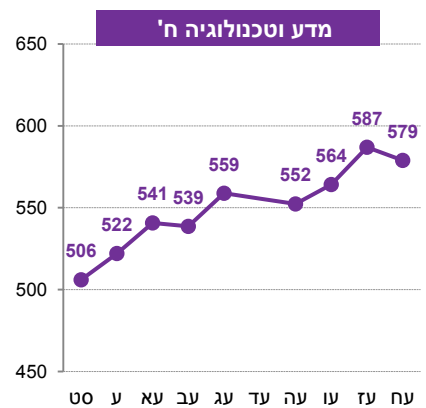
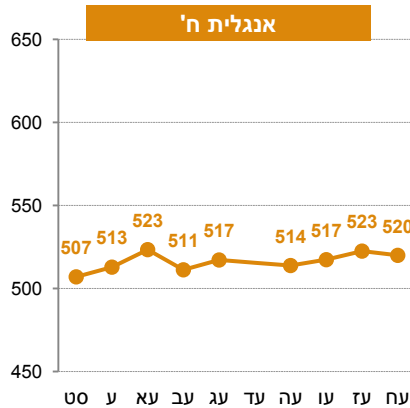
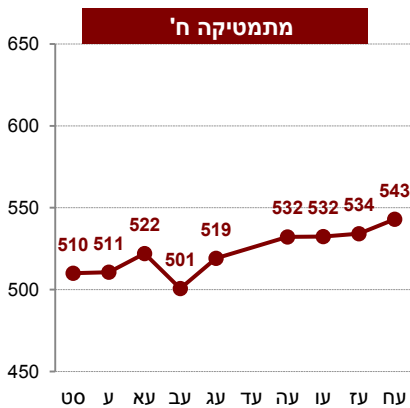
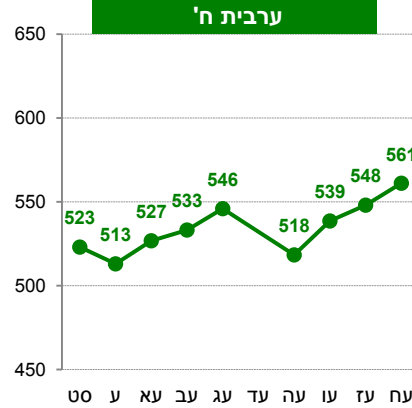
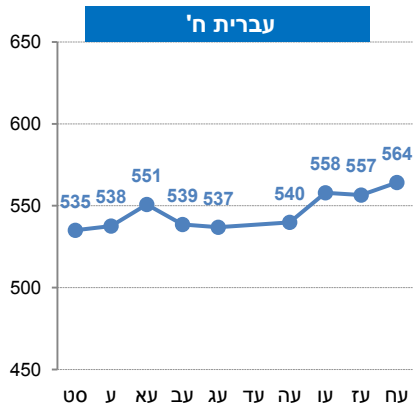
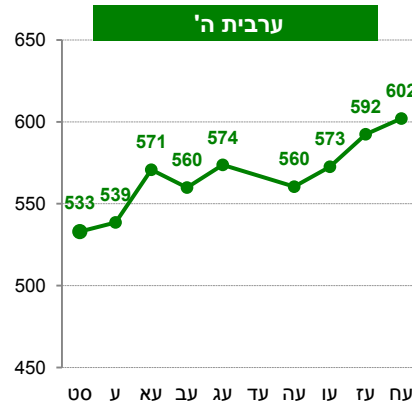
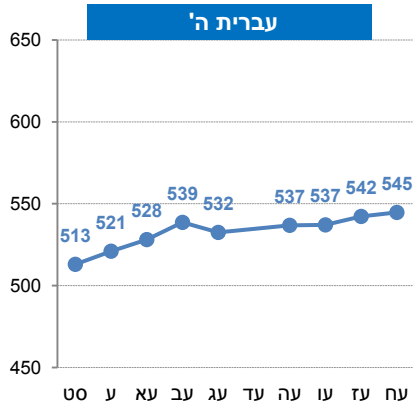
➔ במבחן באנגלית לכיתות ח' נרשמה עלייה מצטברת קטנה מאוד (13 נקודות) לאורך השנים תשס"ט-תשע"ח.

➔ בכיתות ה', במבחנים בשפות-אם, מרבית העליות נרשמו עד לשנת תשע"א או תשע"ב, ובשנים שאחריהן נרשמה יציבות בהישגי התלמידים. עלייה מצטברת נוספת נרשמה בשנתיים האחרונות.

➔ בכיתות ח' אין דפוס אחיד של שינויים בהישגים בתחומי הדעת השונים לאורך השנים.

¹ פרט לשנת הלימודים תשע"ד שלא התקיימו בה מבחני מיצ"ב חיצוניים.

הישגי התלמידים במבחני המיצ"ב בכלל בתי הספר לאורך השנים (ממוצע בסולם רב-שנתי)

הישגי התלמידים במבחני המיצ"ב בכלל בתי הספר לאורך השנים (ממוצע בסולם רב-שנתי)

ערבית ה'	ערבית ח'	ערבית ה'	ערבית ה'	
561	564	602	545	תשע"ח
548	557	592	542	תשע"ז
539	558	573	537	תשע"ו
518	540	560	537	תשע"ה
-	-	-	-	תשע"ד
546	537	574	532	תשע"ג
533	539	560	539	תשע"ב
527	551	571	528	תשע"א
513	538	539	521	תש"ע
523	535	533	513	תשס"ט

מדע וטכנולוגיה ח'	אנגלית ח'	מתמטיקה ח'	
579	520	543	תשע"ח
587	523	534	תשע"ז
564	517	532	תשע"ו
552	514	532	תשע"ה
-	-	-	תשע"ד
559	517	519	תשע"ג
539	511	501	תשע"ב
541	523	522	תשע"א
522	513	511	תש"ע
506	507	510	תשס"ט

ממצאים עיקריים – פערים לימודיים

פערים לימודיים בין תלמידים דוברי עברית לתלמידים דוברי ערבית

בכיתות ח', נרשמו במקצועות מדע וטכנולוגיה, אנגלית ומתמטיקה² פערים עקביים בהישגים לטובת תלמידים דוברי עברית בהשוואה לתלמידים דוברי ערבית לאורך השנים תשס"ט עד תשע"ח.

➔ **בשנת הלימודים תשע"ח** הפערים לטובת התלמידים דוברי העברית נותרו דומים לפערים בתשע"ז במבחנים לכיתות ח' – **במתמטיקה** (פער של 40 נקודות בתשע"ח לעומת 37 נקודות בתשע"ז) וב**מדע וטכנולוגיה** (פער של 21 נקודות בתשע"ח לעומת 16 נקודות בתשע"ז). לעומת זאת, הפער באנגלית התרחב בשנת תשע"ח בהשוואה לתשע"ז (פער של 46 נקודות בתשע"ח לעומת 35 נקודות בתשע"ז).

➔ במבחנים באנגלית ובמדע וטכנולוגיה לכיתות ח' נרשמו בשנת תשע"ח פערים קטנים יותר מהפערים שנרשמו בשנת תשס"ט, ובמבחן במתמטיקה נרשמו פערים דומים.

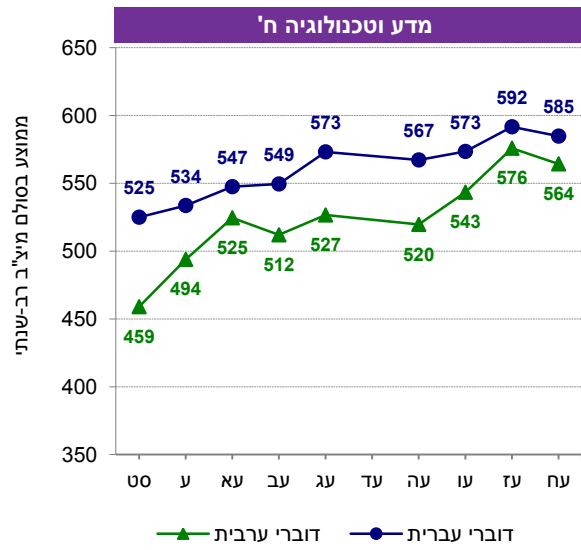
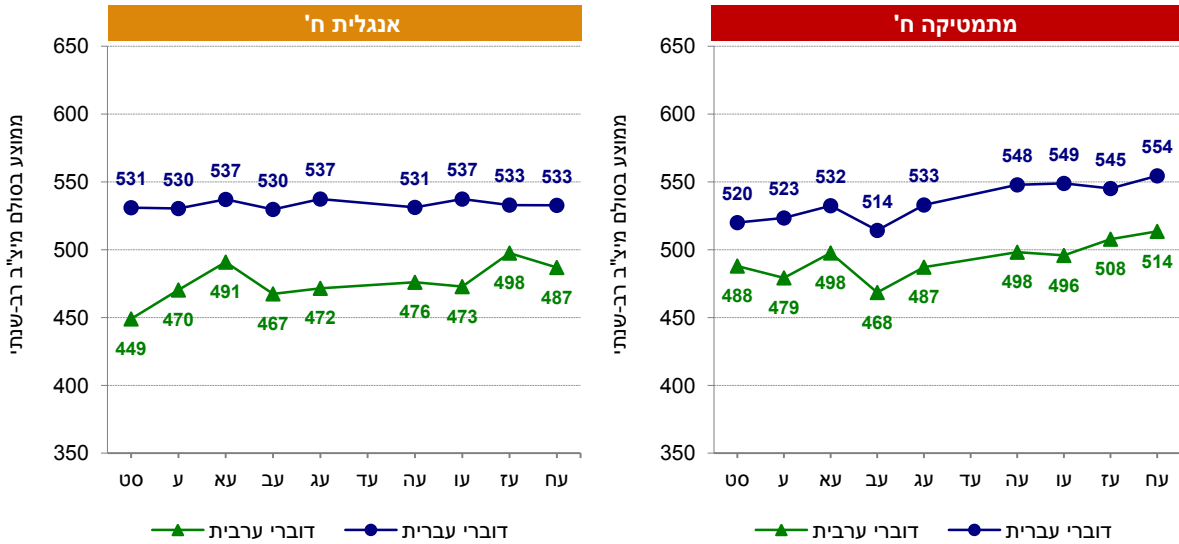
➔ כאשר משווים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי דומה משני מגזרי השפה, על פי רוב נמצא כי הישגי דוברי הערבית דומים להישגי דוברי העברית ולעיתים אף עולים עליהם. פער גדול לטובת תלמידים דוברי עברית נמצא באנגלית בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך (30 נקודות). לעומת זאת, במדע וטכנולוגיה נמצא פער לטובת דוברי הערבית בקרב תלמידים מרקע בינוני ונמוך (כ-15 נקודות).

בבחינת הפער המגדרי בין הישגי בנים ובנות בכל מגזר שפה בנפרד נמצא כי בשפות-אם (עברית וערבית) נרשם יתרון עקבי וניכר לטובת הבנות משני מגזרי השפה בשתי דרגות הכיתה. בשאר תחומי הדעת נמצאו דפוסים שונים בשני מגזרי השפה: בבתי ספר דוברי עברית אין הבדלים של ממש בין הישגי בנים ובנות, ואילו בבתי ספר דוברי ערבית הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים.

² במקצועות אלו נבחנו תלמידים משני מגזרי השפה באותו המבחן, ותוכנית הלימודים לדוברי עברית ולדוברי ערבית שעליה מבוסס המבחן זהה. בכל תחום דעת המבחן מפותח בעברית ומתורגם ומותאם לערבית. לעומת זאת, המבחנים בשפות-אם (עברית וערבית) מפותחים בנפרד לפי תוכניות לימודים שונות.

הישגי התלמידים בבתי ספר דוברי עברית ובבתי ספר דוברי ערבית במבחני המיצ"ב לכיתות ח' לאורך השנים

פערים לימודיים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי שונה

לאורך השנים נמצאו פערים ניכרים בין הישגיהם של תלמידים מרמות שונות של רקע חברתי-כלכלי:³ ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר כך הישגי התלמידים גבוהים יותר גם בקרב דוברי העברית וגם בקרב דוברי הערבית.⁴

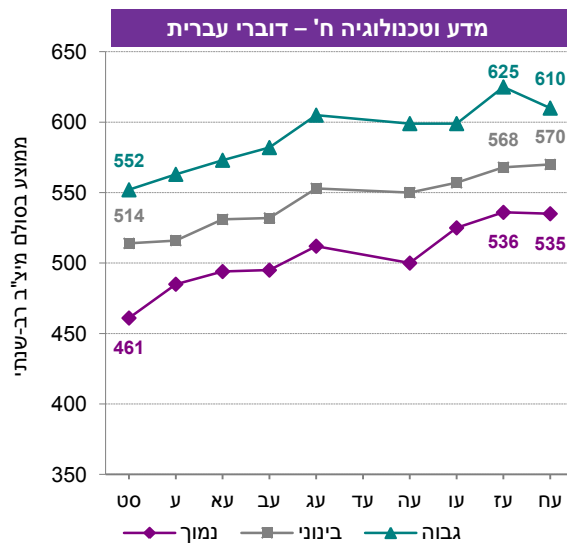
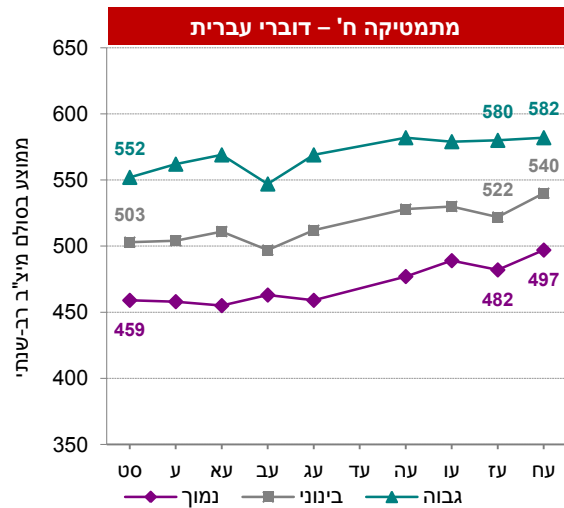
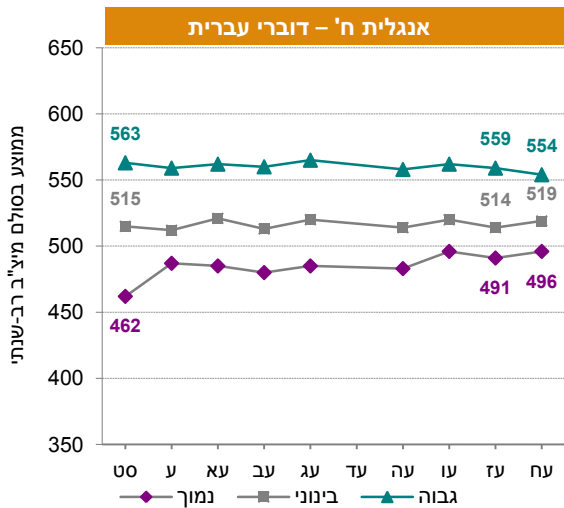
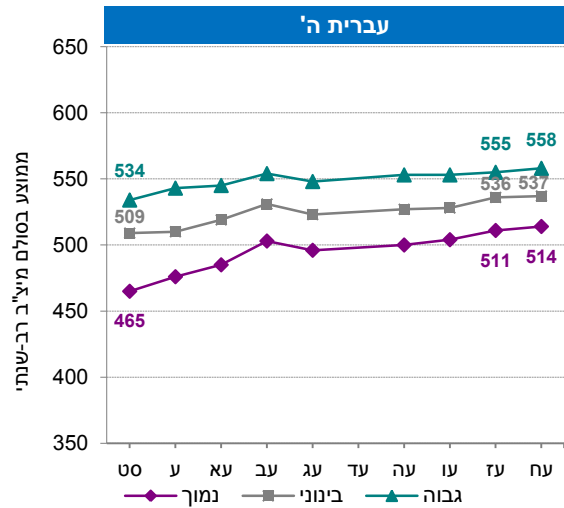
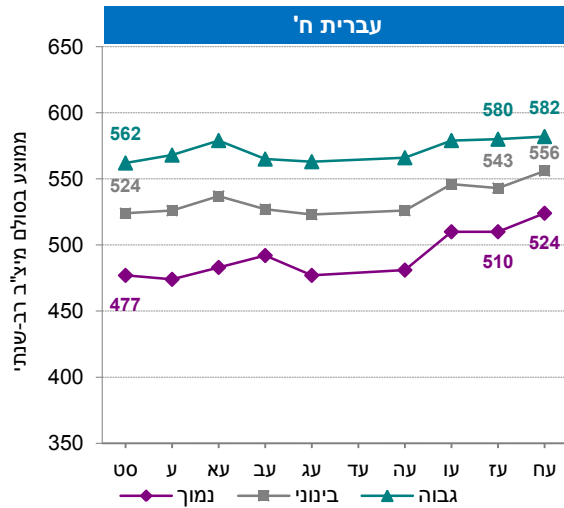
- ➔ לאורך השנים נרשמה עלייה מצטברת בהישגי התלמידים בכל אחת מקבוצות הרקע החברתי-כלכלי משני מגזרי השפה – בכל המבחנים פרט למבחן באנגלית לכיתות ח'. במבחן זה נרשמה עלייה מצטברת רק בהישגי תלמידים דוברי עברית מרקע נמוך ובהישגי תלמידים דוברי ערבית מרקע נמוך ומרקע בינוני.
- ➔ בשנת הלימודים תשע"ח, לעומת תשע"ז, נרשמו מגמות מעורבות של שינוי בגודל פערי ההישגים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך לתלמידים מרקע בינוני ולתלמידים מרקע גבוה. הבדלים במגמות נרשמו גם בין מגזרי השפה וגם בין דרגות הכיתה בכל מגזר שפה.
- ➔ בקרב התלמידים דוברי העברית לא חל בתשע"ח שינוי של ממש בפער ההישגים בין תלמידים מרקע גבוה לתלמידים מרקע נמוך במבחן בשפת-אם עברית לכיתות ה' (פער של 44 נקודות בתשע"ז ובתשע"ח). במבחנים בעברית, במתמטיקה, באנגלית ובמדע וטכנולוגיה לכיתות ח' נרשם בתשע"ח צמצום בפערי ההישגים. בשפת-אם עברית לכיתות ח' (פער של 58 נקודות בתשע"ח לעומת 70 בתשע"ז) ובמתמטיקה לכיתות ח' (פער של 85 בתשע"ח לעומת 98 נקודות בתשע"ז) נרשם צמצום רצוי בפער בעקבות עליות בהישגי תלמידים מרקע נמוך. לעומת זאת, באנגלית (פער של 58 בתשע"ח לעומת 68 נקודות בתשע"ז) ובמדע וטכנולוגיה (פער של 75 בתשע"ח לעומת 89 נקודות בתשע"ז) נרשם צמצום לא רצוי בעקבות ירידה בהישגי תלמידים מרקע גבוה.
- ➔ בקרב התלמידים דוברי הערבית נרשם בתשע"ח צמצום רצוי בפער ההישגים בין תלמידים מרקע בינוני לתלמידים מרקע נמוך במבחן בשפת-אם עברית לכיתות ה', ואילו במבחן בערבית לכיתות ח' לא חל שינוי של ממש בפער. לעומת זאת, במבחנים במתמטיקה, באנגלית ובמדע וטכנולוגיה לכיתות ח' נרשמה התרחבות בפערי ההישגים בין תלמידים מרקע בינוני לתלמידים מרקע נמוך.

³ לצורך ניתוח הפערים הלימודיים חולקו הנבחנים לשלוש קבוצות של רקע חברתי-כלכלי לפי עשירון התלמידים של מדד הטיפוח 'שטראוס' שאליו משויכים התלמידים: רמה נמוכה – עשירונים 8-10; רמה בינונית – עשירונים 4-7; רמה גבוהה – עשירונים 1-3.

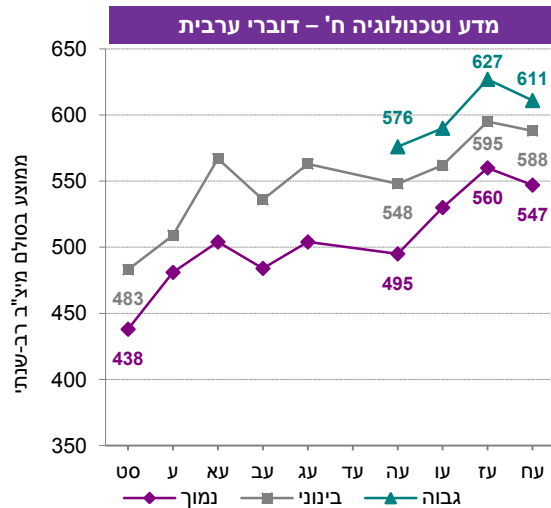
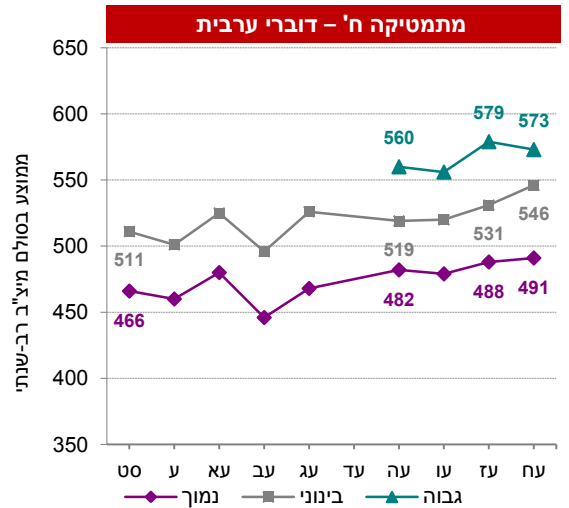
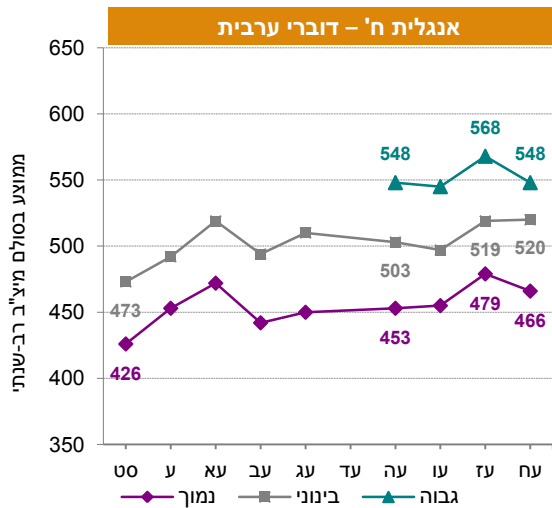
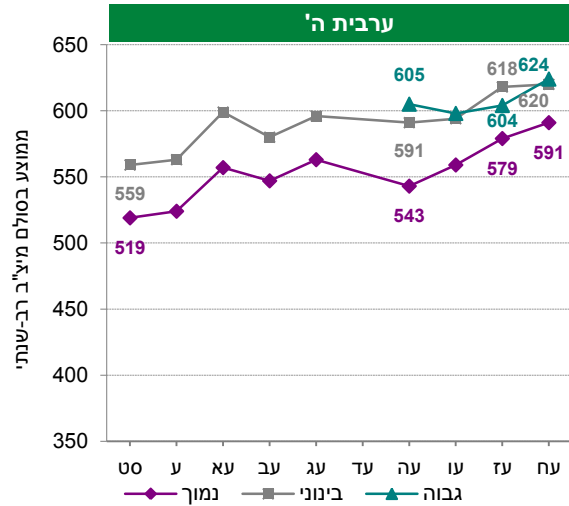
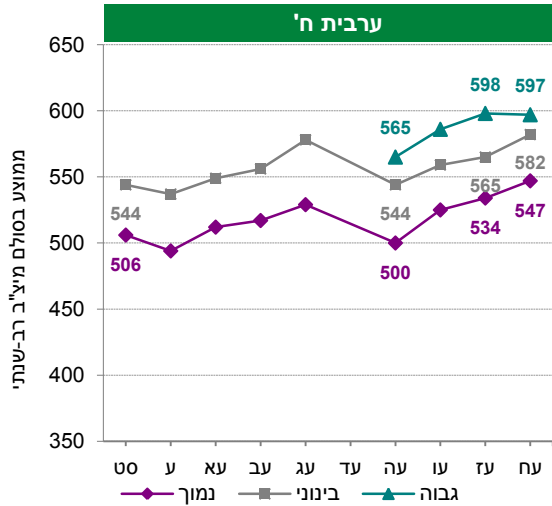
בשל מספרם הקטן של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה בבתי ספר דוברי ערבית, לא הוצגו נתוניהם בשנים תשס"ז-תשע"ג. החל משנת תשע"ה, בשל שינוי במתכונת המיצ"ב ומעבר ממדגם של כרבע מהתלמידים למדגם של כשליש מהתלמידים, גדל במקצת מספר התלמידים במדגם מקבוצת אוכלוסייה זו, והוחלט להציג את נתוניהם. אולם, בפירוש הנתונים יש לקחת בחשבון כי עדיין מדובר בקבוצה קטנה מאוד של תלמידים (כ-5% מכלל דוברי הערבית).

⁴ בקרב תלמידים דוברי ערבית בכיתות ה' לא נמצאו פערים עקביים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה לתלמידים מרקע בינוני.

הישגי התלמידים בבתי ספר דוברי עברית במבחני המיצ"ב לאורך השנים לפי רקע חברתי-כלכלי

הישגי התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במבחני המיצ"ב לאורך השנים לפי רקע חברתי-כלכלי

פערים לימודיים בין תלמידים דוברי עברית בפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי

בקרב תלמידים בבתי ספר דוברי עברית נרשמו לאורך השנים פערים בהישגים בין תלמידים בפיקוח הממלכתי לתלמידים בפיקוח הממלכתי-דתי לטובת התלמידים בפיקוח הממלכתי. בשנים האחרונות, ובתשע"ח בפרט, נרשם בחלק מהמבחנים צמצום בפערים ואף סגירה של הפערים בחלק מהמקרים.

➔ בשנת תשע"ח לא נרשם פער של ממש בין הישגי תלמידים בפיקוח הממלכתי ובפיקוח הממלכתי-דתי במבחנים בשפת-אם עברית לכיתות ה' ולכיתות ח' ובמתמטיקה לכיתות ח'. לעומת זאת, במבחנים במדע וטכנולוגיה (13 נקודות) ובאנגלית (32 נקודות) לכיתות ח' נרשמו פערים לטובת תלמידים בפיקוח הממלכתי.

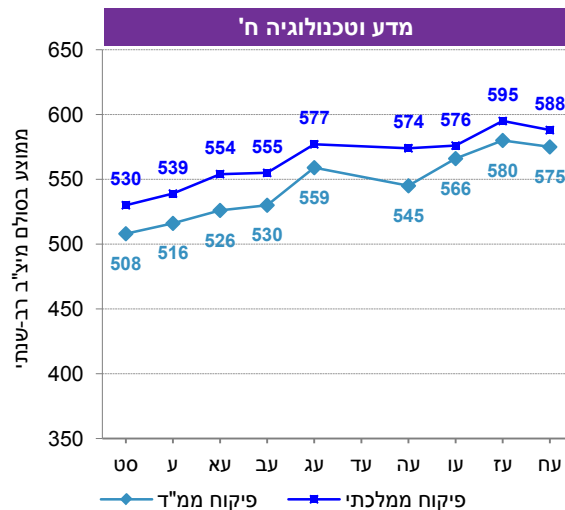
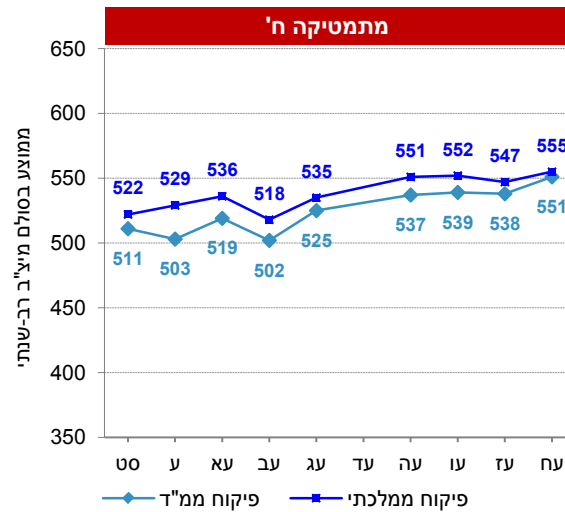
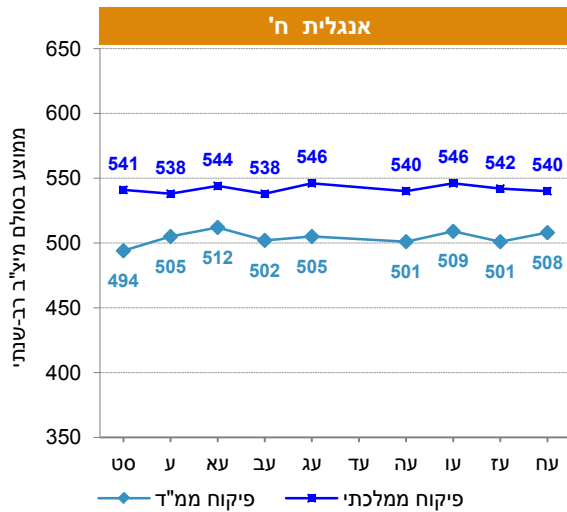
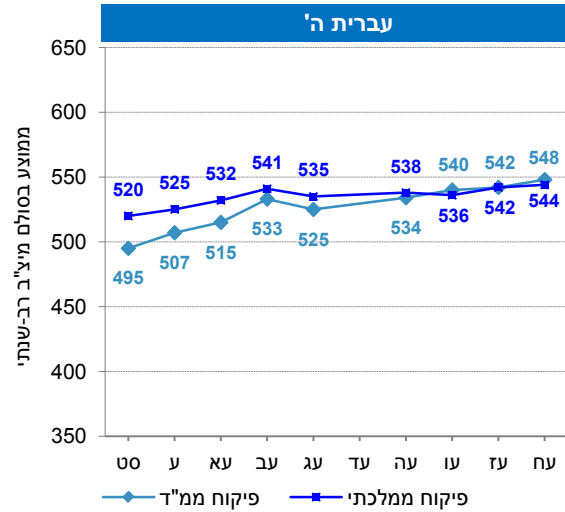
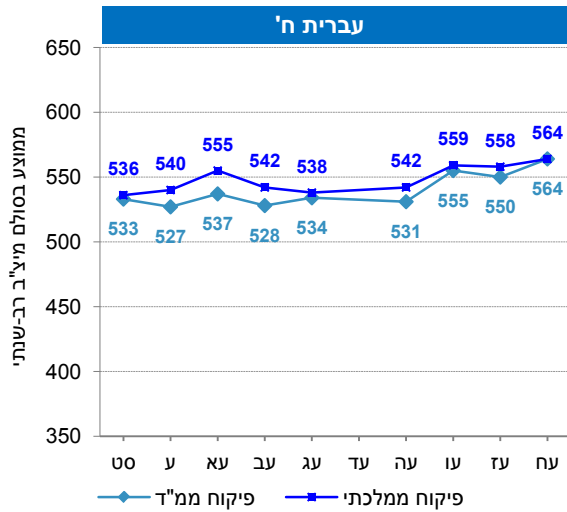
➔ בהשוואה לפערים שנרשמו בתשע"ז, בתשע"ח הצטמצמו הפערים במרבית המבחנים לכיתות ח': בשפת-אם עברית, באנגלית (מקצוע שבכל השנים נרשם בו פער גדול ועקבי לטובת תלמידים דוברי עברית בפיקוח הממלכתי) ובמתמטיקה (שבו הפערים נסגרו לגמרי). במבחן במדע וטכנולוגיה לכיתות ח' הפער בתשע"ח דומה בגודלו לפער שנרשם בתשע"ז.

➔ בהשוואה לפערים שנרשמו בשנת תשס"ט, הפערים בתשע"ח הצטמצמו בכל המבחנים לכיתות ח' פרט למבחן בשפת-אם עברית שבו לא נרשם פער בין תלמידים בפיקוח הממלכתי ובפיקוח הממלכתי-דתי גם בתשס"ט וגם בתשע"ח. הפער במבחן בשפת-אם עברית לכיתות ה' נסגר לגמרי כבר בשנת תשע"ה ומאז הישגי התלמידים בפיקוח הממלכתי דומים להישגי התלמידים בפיקוח הממלכתי-דתי.

➔ כאשר משווים בין הישגיהם של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי דומה בשנת תשע"ח עולה כי ככלל במבחנים באנגלית ובמדע וטכנולוגיה לכיתות ח' נרשמו פערים לטובת תלמידים בפיקוח הממלכתי בכל שלוש קבוצות הרקע החברתי-כלכלי (פרט להישגים הדומים שנרשמו במבחן במדע וטכנולוגיה בקרב תלמידים מרקע בינוני). לעומת זאת, במבחן במתמטיקה לכיתות ח' וכן במבחנים בשפת-אם עברית לכיתות ה' ולכיתות ח' נרשם בקרב תלמידים מרקע בינוני פער לטובת התלמידים בפיקוח הממלכתי-דתי.

➔ בשני סוגי הפיקוח ובשתי דרגות הכיתה נמצא שהישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים בשפת-אם עברית. גם בפיקוח הממלכתי וגם בפיקוח הממלכתי דתי הפער בכיתות ח' כפול בגודלו מהפער בכיתות ה'. אם נמצאו פערים לטובת מגדר זה או אחר בהישגי התלמידים בכיתות ח' בשאר תחומי הדעת, מדובר בפערים קלים בלבד.

הישגי התלמידים בבתי ספר דוברי עברית במבחני המיצ"ב לאורך השנים לפי סוג פיקוח

הישגי תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במגזרים השונים

בין תשע"ז לתשע"ח נרשמה **מגמה מעורבת** בהישגי תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בשלושת המגזרים (ערבי, דרוזי ובודאי בדרום) במבחנים השונים. לרוב המגמה שנרשמה בכל מבחן דומה בשלושת המגזרים.

➔ במבחנים **בשפת-אם ערבית לכיתות ה' ולכיתות ח'** נרשמה עלייה (של 10 עד 15 נקודות) בהישגי התלמידים בשלושת המגזרים.

➔ במבחן **במתמטיקה לכיתות ח'** נרשמה עלייה (של כ-10 נקודות) בהישגי התלמידים מהמגזר הערבי ומהמגזר הדרוזי, ואילו בהישגי תלמידים מהמגזר הבודאי בדרום נרשמה **יציבות**.

➔ ככלל, במבחנים **באנגלית ומדע וטכנולוגיה לכיתות ח'** נרשמה ירידה (של כ-10 עד כ-25 נקודות) בהישגי התלמידים משלושת המגזרים. הישגיהם של התלמידים מהמגזר הדרוזי נותרו **יציבים** במבחן באנגלית לכיתות ח'.

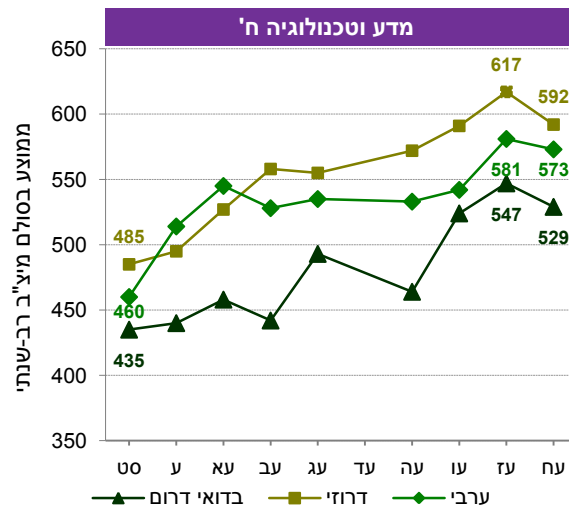
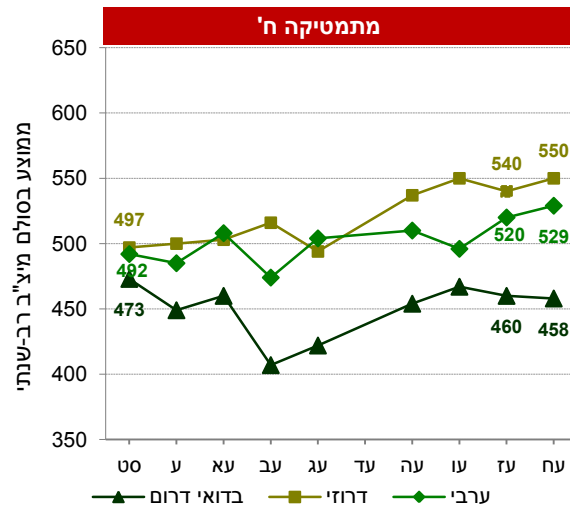
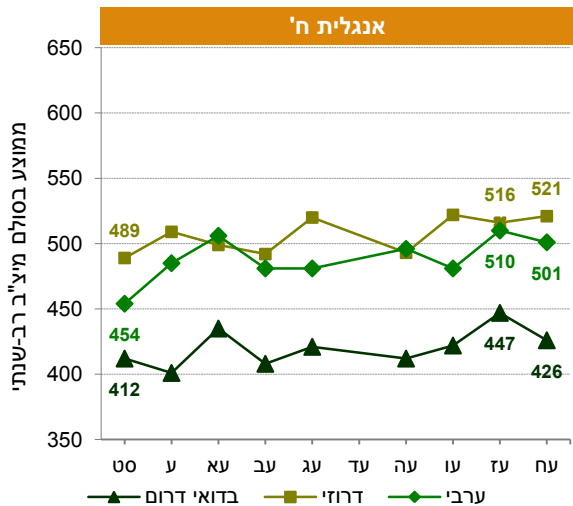
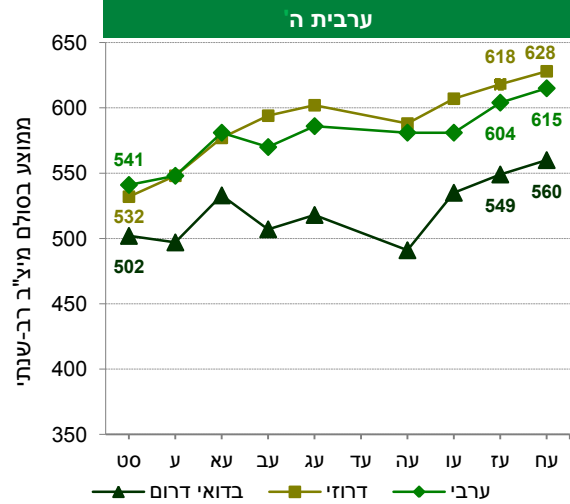
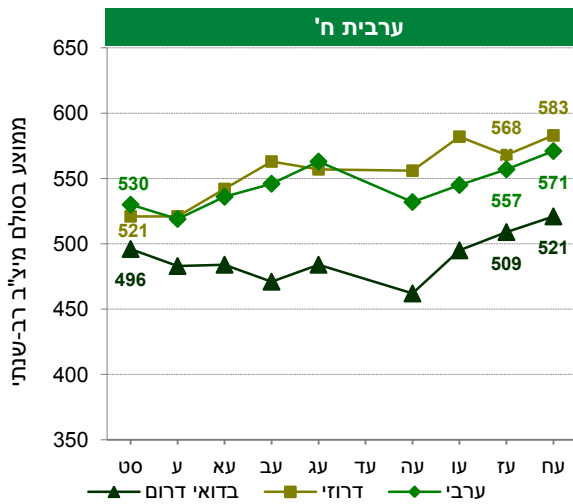
בין תשע"ז לתשע"ח נרשמה **מגמה מעורבת של שינוי בגודל הפערים** בין הישגי התלמידים במגזר הבודאי בדרום להישגי התלמידים במגזר הערבי, ובין האחרונים לתלמידים במגזר הדרוזי. לרוב מדובר ביציבות או בהתרחבות של הפערים.

➔ בכל המבחנים ובשתי דרגות הכיתה הישגי התלמידים במגזר הבודאי בדרום נמוכים במידה ניכרת מהישגי התלמידים במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי באופן עקבי לאורך השנים. בכל המבחנים הפערים בהישגים בין תלמידים מהמגזר הבודאי בדרום לתלמידים מהמגזר הערבי, שהיו גדולים בשנים הקודמות, התרחבו אף יותר בתשע"ח או נותרו ללא שינוי ניכר.

➔ כמו כן, בשנים האחרונות נמצא שהישגי התלמידים במגזר הדרוזי גבוהים מהישגי התלמידים במגזר הערבי. בתשע"ח פערים אלו נותרו יציבים במבחנים בשפת-אם ערבית לכיתות ה' ולכיתות ח' ובמבחן במתמטיקה לכיתות ח'. לעומת זאת, במבחן במדע וטכנולוגיה לכיתות ח' הפערים הצטמצמו ובמבחן באנגלית לכיתות ח' הפערים התרחבו.

➔ ככלל, בכל המגזרים הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים. הפערים המגדריים הגדולים ביותר נרשמו בשפת-אם ערבית לכיתות ח', ואילו באנגלית לכיתות ח' נרשמו הפערים המגדריים הקטנים ביותר, ובפרט במגזר הדרוזי שבו הישגי הבנים דומים להישגי הבנות.

הישיג תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במבחני המיצ"ב לאורך שנים לפי מגזר

ממצאים עיקריים - אקלים וסביבה פדגוגית

בהתבוננות לאורך עשור נראה שיפור הדרגתי במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית. בשנים האחרונות נרשמה התייצבות בבתי הספר דוברי העברית ומגמה של שיפור בבתי הספר דוברי הערבית. יש לבחון האם שיפור זה מייצג שינוי של ממש.

בין תשע"ז לתשע"ח נצפו שינויים בולטים לטובה כמפורט להלן:

- שיפור בבתי ספר דוברי ערבית במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית
- ירידה בדיווחי התלמידים על ונדליזם, גניבות ובריונות
- ירידה בדיווחי התלמידים על היעדר סבלנות כלפי האחר והשונה (פגיעה בבני לאום אחר, בבעלי מראה חיצוני שונה ובבעלי דעה פוליטית שונה)
- עלייה בדיווחי התלמידים שכבות ז'-י"א על למידה בעזרת מטלות כיתתיות המקדמות למידת חקר (כגון, הכנת עבודה בנושא אישי או הצגה בעל פה בפני הכיתה)

בשנת תשע"ח אמנם נרשם שיפור בחטיבות העליונות דוברות הערבית בנושאים: תחושת מוגנות וביטחון, תחושת שייכות לבית הספר והיבטים רגשיים-מוטיבציוניים בלמידה. עם זאת, בשנים שלפני כן נרשמה הרעה בנושאים אלו, ויש לבחון אם השיפור בתשע"ח מייצג שינוי של ממש.

להלן יפורטו מדדים נבחרים מתוך נתוני האקלים והסביבה הפדגוגית.

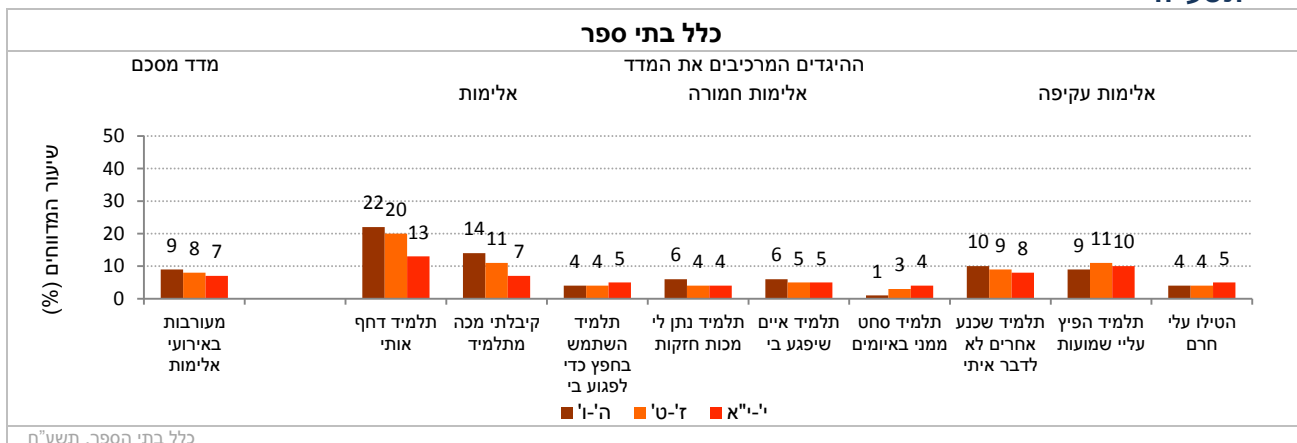
תחושת מוגנות וביטחון – מעורבות באירועי אלימות

נושא האלימות בבתי הספר הוא אחד הנושאים החשובים שעומדים על סדר יומה של מערכת החינוך במרכז השיח הציבורי בישראל. להלן יפורטו כמה מדדים בנושא מתוך סדרה של מדדים שמוצגים בפירוט בדוח המיצ"ב המלא.

מעורבות תלמידים באירועי אלימות:

- ➔ **בשנת תשע"ח כעשירית מכלל התלמידים דיווחו שהם היו מעורבים באירועי אלימות בחודש האחרון.** בקרב דוברי עברית, ככל שהתלמידים בוגרים יותר כך שיעורי הדיווח על מעורבות באירועי אלימות נמוכים יותר: 9% בשכבות ה'ו', 8% בשכבות ז'ט' ו-6% בשכבות י'י"א. בקרב דוברי ערבית נרשמה תמונה הפוכה ושיעורי הדיווח עומדים על 7%, 8% ו-9% בהתאמה.
- ➔ **ביטויי האלימות השכיחים ביותר בבתי הספר הם דחיפות או מכות (עד כחמישית מהתלמידים) בשיעור גבוה יותר בקרב דוברי עברית.** לעומת זאת, ביטויי האלימות החמורים כמו מכות חזקות, אימים, סחיטה וחרמות נדירים יחסית (עד 6%) ועומדים על שיעור גבוה יותר בקרב דוברי ערבית.
- ➔ **לאורך השנים נצפתה מגמה מתמשכת ועקבית של ירידה בדיווחי תלמידים על מעורבות באירועי אלימות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים בשני מגזרי השפה.** בחטיבות העליונות דוברות העברית נרשמה יציבות לאורך השנים, ואילו בחטיבות העליונות דוברות הערבית נרשמה מגמת עלייה עד תשע"ז וירידה בתשע"ח.
- ➔ **לצד זאת, בשנת תשע"ח, דיווחו 82% מהתלמידים בשכבות ה'ו', 62% מתלמידי ז'ט' ו-54% מתלמידי י'י"א כי בבית הספר שלהם נעשים מאמצים לחזק את תחושת המוגנות.**

נתוני המדד המסכם "מעורבות באירועי אלימות" – לפי דיווחי תלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

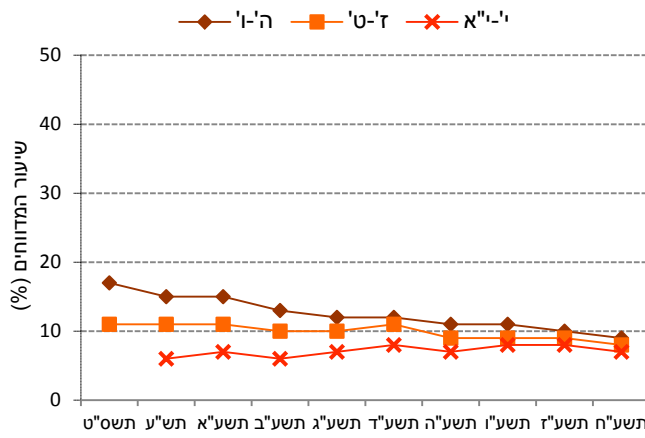

הערה: התלמידים התבקשו לציין באיזו שכיחות התרחשו גילויי האלימות שמתוארים בהיגדים בחודש שקדם למילוי השאלון. סולם התשובות היה: (1) אף פעם, (2) פעם או פעמיים, (3) שלוש פעמים או יותר. תלמידים שצינו את שני הערכים הגבוהים ("פעם או פעמיים" או "שלוש פעמים או יותר") סווגו כמדווחים על האירוע. המדד המסכם הוא ממוצע שיעורי הדיווח על ההיגדים השונים.

נתוני המדד המסכם "מעורבות באירועי אלימות" – לפי דיווחי התלמידים בשנים תשס"ט-תשע"ח

כלל בתי הספר בארץ (תשס"ט-תשע"ח)

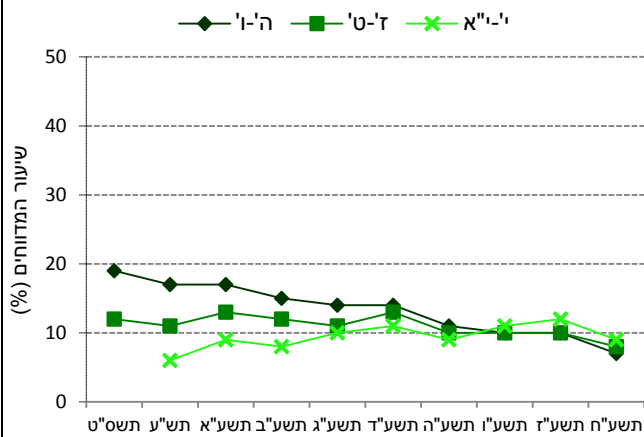
מעורבות באירועי אלימות, כלל בתי"ס

ה'ו'	17%	15%	15%	13%	12%	12%	11%	11%	10%	9%
ז'ט'	11%	11%	11%	10%	10%	11%	9%	9%	9%	8%
י'י"א	-	6%	7%	6%	7%	8%	7%	8%	8%	7%

בתי ספר דוברי ערבית (תשס"ט-תשע"ח)

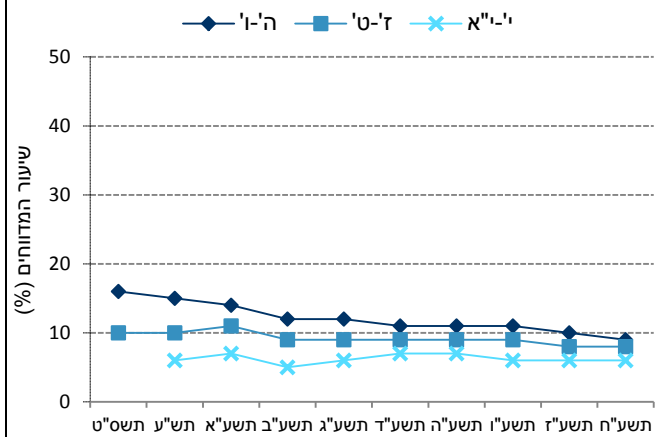
מעורבות באירועי אלימות, דוברי ערבית

ה'ו'	19%	17%	17%	15%	14%	14%	11%	10%	10%	7%
ז'ט'	12%	11%	13%	12%	11%	13%	10%	10%	10%	8%
י'י"א	-	6%	9%	8%	10%	11%	9%	11%	12%	9%

בתי ספר דוברי עברית (תשס"ט-תשע"ח)

מעורבות באירועי אלימות, דוברי עברית

ה'ו'	16%	15%	14%	12%	12%	11%	11%	11%	10%	9%
ז'ט'	10%	10%	11%	9%	9%	9%	9%	9%	8%	8%
י'י"א	-	6%	7%	5%	6%	7%	6%	6%	6%	6%

תחושת מוגנות וביטחון – ונדליזם בבתי הספר

בתי הספר אמורים להיות מקומות בטוחים ומוגנים עבור התלמידים ולאפשר למידה בתנאים מיטביים. היבטים של אלימות אינם מתבטאים רק באופנים פיזיים או מילוליים אלא יכולים לבוא לידי ביטוי במגוון רחב יותר של מצבים או פעולות הגורמים לתחושת פחד וחרדה, כמו, גניבות או ונדליזם. כמו כן, גם תלמידים שאינם מעורבים כלל במעשי אלימות (צופים מן הצד) עלולים לסבול מחוסר ביטחון בשל חשיפה לגילויי אלימות בבית הספר.

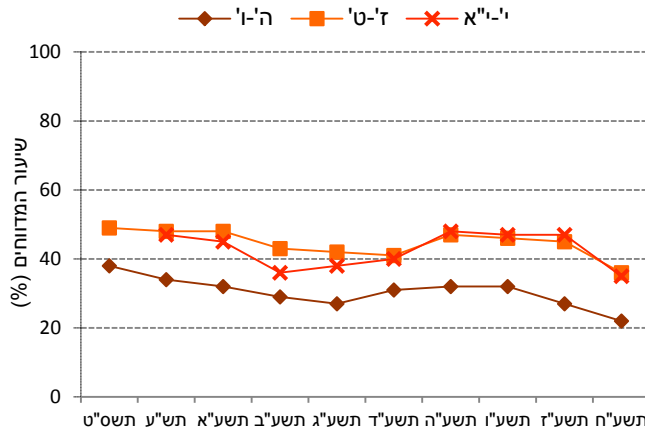
להלן יוצגו דיווחי התלמידים על אירועים של ונדליזם בבית ספרם:

- ➔ **בשנת תשע"ח** דיווחו 22% מהתלמידים בשכבות ה'ו' וכ-35% מהתלמידים בשכבות ז'י"א על **אירועים של ונדליזם** בבית ספרם (שיעורי דיווחי גבוהים יותר נרשמו בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית).
- ➔ **בהשוואה לתשע"ז בתשע"ח** נרשמה בשני מגזרי השפה **ירידה** של כ-5% בשכבות ה'ו' ושל כ-10% בשכבות ז'ט' ו-י"א בדיווחי התלמידים על אירועים של ונדליזם.
- ➔ בסך הכול, **לאורך העשור חלה ירידה ניכרת** של כ-15% בשיעורי הדיווח של התלמידים על ונדליזם בכל שכבות הגיל.

נתוני ההיגד: "בחודש האחרון תלמידים מבית הספר שברו או הרסו ציוד של בית הספר" – לפי דיווחי תלמידים בשנים תשס"ט-תשע"ח

כלל בתי הספר בארץ (תשס"ט-תשע"ח)

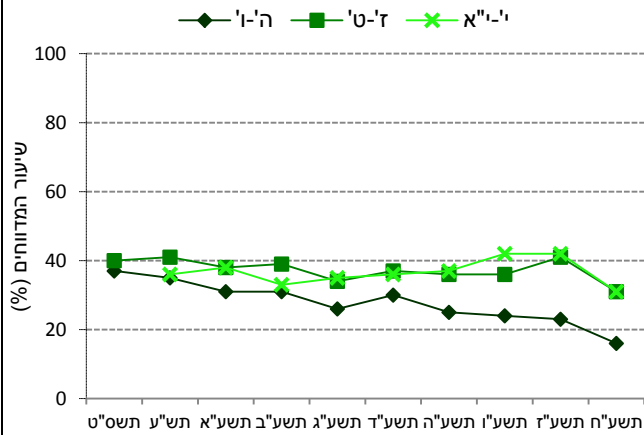
בחודש האחרון תלמידים מבית הספר שברו או הרסו ציוד של בית הספר, כלל בתי"ס

	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ג	תשע"ב	תשע"א	תש"ע	תשס"ט
ה'ו'	22%	27%	32%	32%	31%	27%	29%	32%	34%	38%
ז'ט'	36%	45%	46%	47%	41%	42%	43%	48%	48%	49%
י'י"א	35%	47%	47%	48%	40%	38%	36%	45%	47%	-

בתי ספר דוברי ערבית (תשס"ט-תשע"ח)

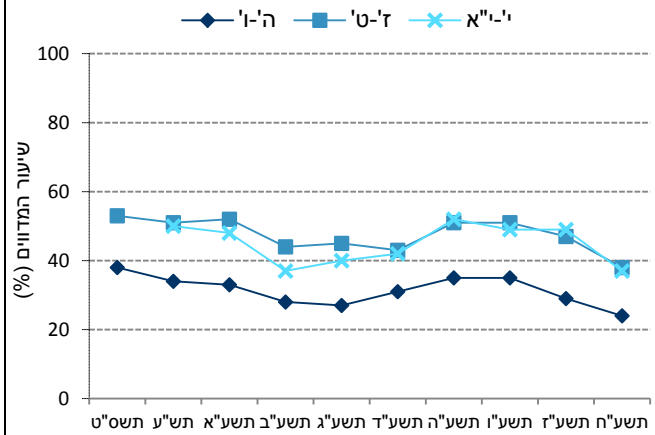
בחודש האחרון תלמידים מבית הספר שברו או הרסו ציוד של בית הספר, דוברי ערבית

	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ג	תשע"ב	תשע"א	תש"ע	תשס"ט
ה'ו'	16%	23%	24%	25%	30%	26%	31%	31%	35%	37%
ז'ט'	31%	41%	36%	36%	37%	34%	39%	38%	41%	40%
י'י"א	31%	42%	42%	37%	36%	35%	33%	38%	36%	-

בתי ספר דוברי עברית (תשס"ט-תשע"ח)

בחודש האחרון תלמידים מבית הספר שברו או הרסו ציוד של בית הספר, דוברי עברית

	תשע"ח	תשע"ז	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ג	תשע"ב	תשע"א	תש"ע	תשס"ט
ה'ו'	24%	29%	35%	35%	31%	27%	28%	33%	34%	38%
ז'ט'	38%	47%	51%	51%	43%	45%	44%	52%	51%	53%
י'י"א	37%	49%	49%	52%	42%	40%	37%	48%	50%	-

הערה: התלמידים התבקשו לציין באיזו שכיחות התרחש גילוי האלימות המתואר בהיגד בחודש שקדם למילוי השאלון. סולם התשובות היה: (1) אף פעם, (2) פעם או פעמיים, (3) שלוש פעמים או יותר. תלמידים שצינו את שני הערכים הגבוהים ("פעם או פעמיים" או "שלוש פעמים או יותר") סווגו כמדווחים על האירוע.

יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים

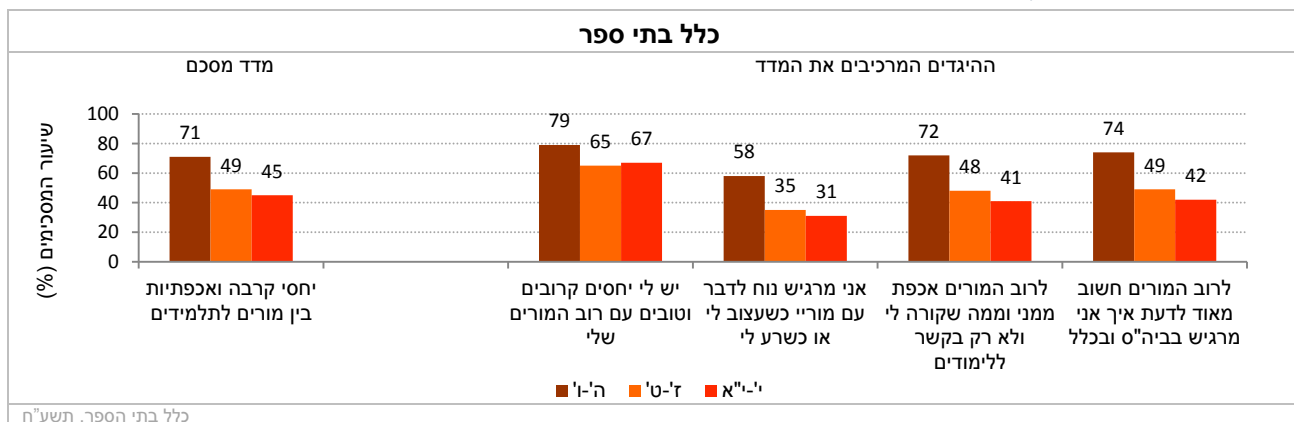
התלמידים נשאלו על אודות תחושותיהם כלפי מערכת היחסים בינם לבין המורים: האם יש להם יחסים קרובים עם רוב המורים שלהם? האם הם חשים אכפתיות מצוות בית הספר? האם הם חשים שנוח להם לדבר עם אחד המורים כשעצוב או רע להם? האם לרוב המורים שלהם חשוב לדעת איך הם מרגישים בבית הספר ובכלל? על בסיס היגדים שמשקפים את התשובות לשאלות הללו חושב המדד המסכם "יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים".

➔ **בשנת תשע"ח** שיעורים גבוהים של תלמידים בשכבות ה'ו' דיווחו **על יחסי קרבה ואכפתיות** בין מורים לתלמידים (71%), לעומת פחות ממחצית מתלמידי ז'-ט' (49%) ומתלמידי י'-יא (45%). בקרב התלמידים דוברי הערבית נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר בכ-15% בהשוואה לתלמידים דוברי העברית.

➔ השוואה **לאורך העשור** מצביעה על **שיפור** במדד זה בכל שכבות הגיל ובשני מגזרי השפה. בתשע"ח, בהשוואה לתשע"ז, נרשמה עלייה בדיווחי התלמידים דוברי הערבית ואילו בדיווחי התלמידים דוברי העברית נרשמה יציבות. יש לבחון אם השיפור בקרב התלמידים דוברי הערבית ממשיך גם בשנים הבאות.

➔ שיעורי ההסכמה עם ההיגד המבטא **הערכה כללית חיובית לקשר** שבין המורים לתלמידים ("יש לי יחסים קרובים וטובים עם רוב המורים שלי") הם הגבוהים ביותר בכל אחת משכבות הגיל, ואילו שיעורי ההסכמה עם ההיגד **שבודק קשר ואכפתיות ברמה האישית** ("אני מרגיש נוח לדבר עם מורי כשעצוב לי או כשרע לי") הם הנמוכים ביותר, בעיקר בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

נתוני המדד המסכם "יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים" – לפי דיווחי תלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

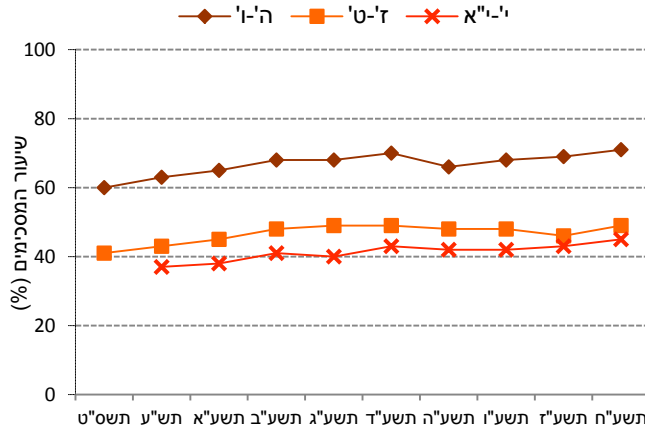

הערה: סולם התשובות על ההיגדים היה בן חמש דרגות ונע מ"מסכים מאוד" (5) ועד "מאוד לא מסכים" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם ("מסכים" או "מסכים מאוד") כמסכימים עם ההיגד, וחושב שיעורם (באחוזים). המדד המסכם חושב כממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים המרכיבים את המדד. בהתאמה, ערכי המדד נעים בין 0 ל-100.

נתוני המדד המסכם "יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים" – לפי דיווחי התלמידים בשנים
תשס"ט-תשע"ח

כלל בתי הספר בארץ (תשס"ט-תשע"ח)

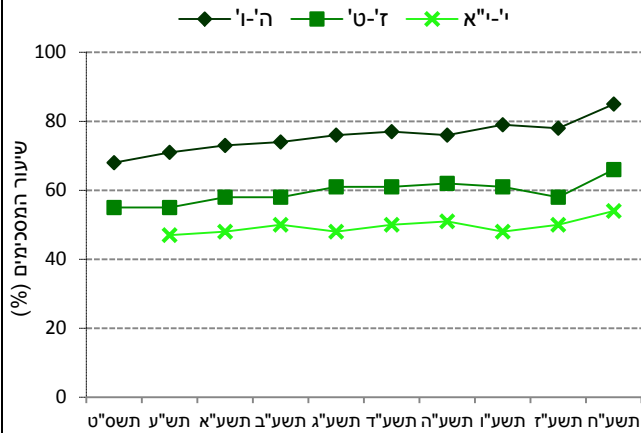
יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים, כלל בתי"ס

ה'ו'	60%	63%	65%	68%	68%	70%	66%	68%	69%	71%
ז'ט'	41%	43%	45%	48%	49%	49%	48%	48%	46%	49%
י'י"א	-	37%	38%	41%	40%	43%	42%	42%	43%	45%

בתי ספר דוברי ערבית (תשס"ט-תשע"ח)

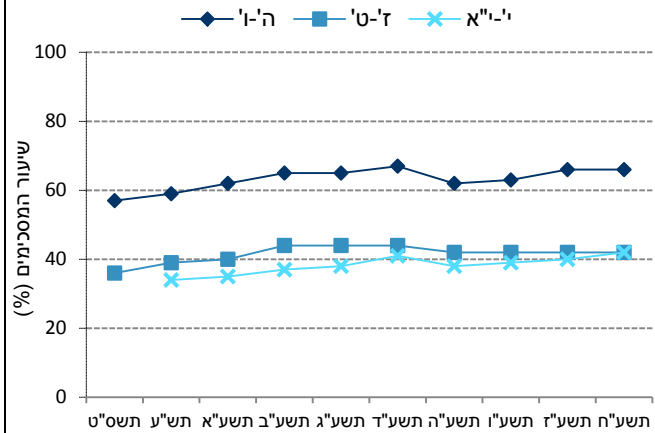
יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים, דוברי ערבית

ה'ו'	68%	71%	73%	74%	76%	77%	76%	79%	78%	85%
ז'ט'	55%	55%	58%	58%	61%	61%	62%	61%	58%	66%
י'י"א	-	47%	48%	50%	48%	50%	51%	48%	50%	54%

בתי ספר דוברי עברית (תשס"ט-תשע"ח)

יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים, דוברי עברית

ה'ו'	57%	59%	62%	65%	65%	67%	62%	63%	66%	66%
ז'ט'	36%	39%	40%	44%	44%	44%	42%	42%	42%	42%
י'י"א	-	34%	35%	37%	38%	41%	38%	39%	40%	42%

היעדר סובלנות כלפי האחר והשונה

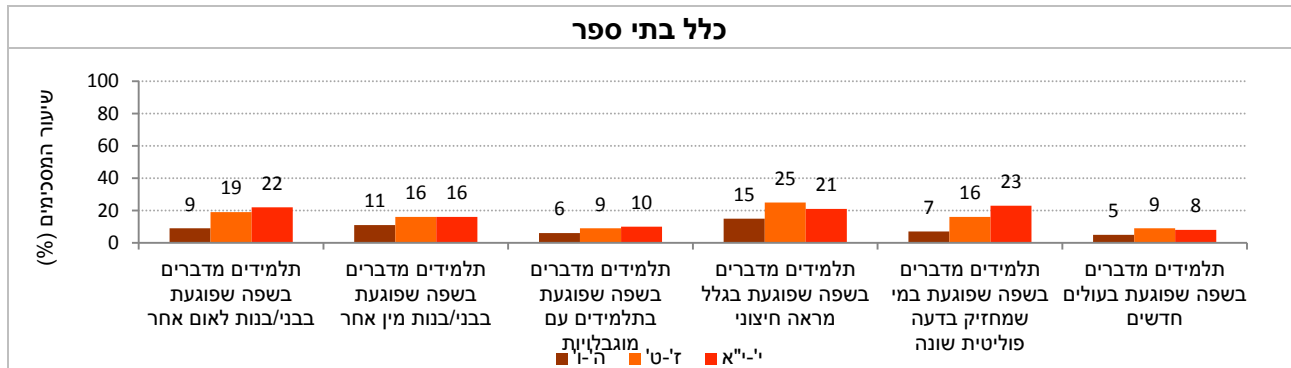
ההיגדים בנושא "היעדר סובלנות כלפי האחר והשונה" בוחנים באיזו מידה נחשפו התלמידים לגילויים של חוסר סובלנות כלפי בני/בנות לאום אחר, כלפי בני/בנות מין אחר, כלפי תלמידים עם מוגבלות, כלפי מי שמחזיק בדעה פוליטית שונה וכלפי עולים חדשים וכן לגילויים של חוסר סובלנות בשל מראה חיצוני.

➔ לפי דיווחי התלמידים קיים שיח פוגעני כלפי קבוצות שונות של תלמידים – שיעורי המדווחים על היעדר סובלנות כלפי האחר והשונה עומדים על 8%-25% בשכבות ז'-ט' ובשכבות י'-יא, ועל 5%-15% בשכבות ה'-ו'. נראה כי התופעה הנפוצה ביותר (מעל 20%) היא שפה פוגענית בשל מראה חיצוני בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות ושפה פוגענית כלפי בני לאום אחר וכלפי מי שמחזיק בדעה פוליטית אחרת בחטיבות העליונות.

➔ בשנת תשע"ח נרשמו ירידות בשיעורי התלמידים שדיווחו על קיומו של שיח פוגעני על צורתו השונות. הירידות בולטות במיוחד בגילויי חוסר סובלנות כלפי בני לאום שונה, חוסר סובלנות בשל מראה חיצוני וחוסר סובלנות כלפי מי שמחזיק בדעה פוליטית שונה.

➔ לצד זאת, לפי דיווחי רוב התלמידים (כ-80%) ורוב המורים (כ-85%) בתשע"ח, בתי הספר עושים מאמצים לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה.

נתוני ההיגדים העוסקים ב- "היעדר סובלנות כלפי האחר והשונה" – לפי דיווחי תלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

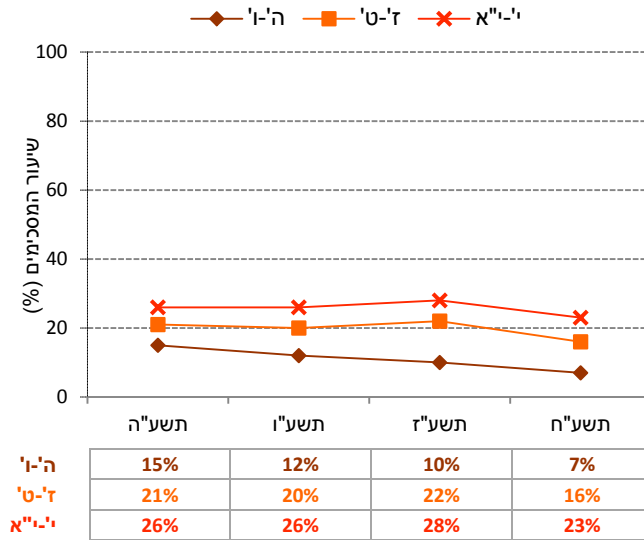
הערה: סולם התשובות על ההיגדים היה בן חמש דרגות ונע מ"מסכים מאוד" (5) ועד "מאוד לא מסכים" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שצינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם ("מסכים" או "מסכים מאוד") כמסכימים עם ההיגד, וחושב שיעורם (באחוזים).

נתוני ההיגד "פעמים רבות תלמידים בכיתה שלי מדברים בשפה פוגעת (למשל: קללות, עלבונות, שפה בוטה וכד') במי שמחזיק בדעה פוליטית שונה" בשנים תשע"ה-תשע"ח

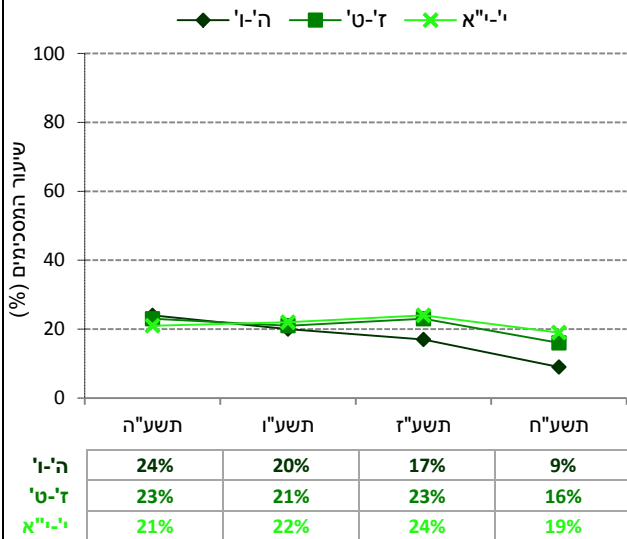
כלל בתי הספר בארץ (תשע"ה-תשע"ח)

תלמידים מדברים בשפה שפוגעת במי שמחזיק בדעה פוליטית שונה, כלל בתי"ס

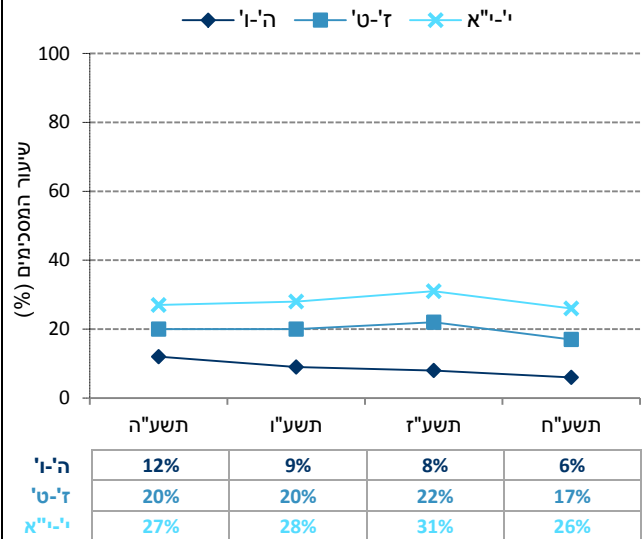
בתי ספר דוברי ערבית (תשע"ה-תשע"ח)

תלמידים מדברים בשפה שפוגעת במי שמחזיק בדעה פוליטית שונה, דוברי ערבית

בתי ספר דוברי עברית (תשע"ה-תשע"ח)

תלמידים מדברים בשפה שפוגעת במי שמחזיק בדעה פוליטית שונה, דוברי עברית

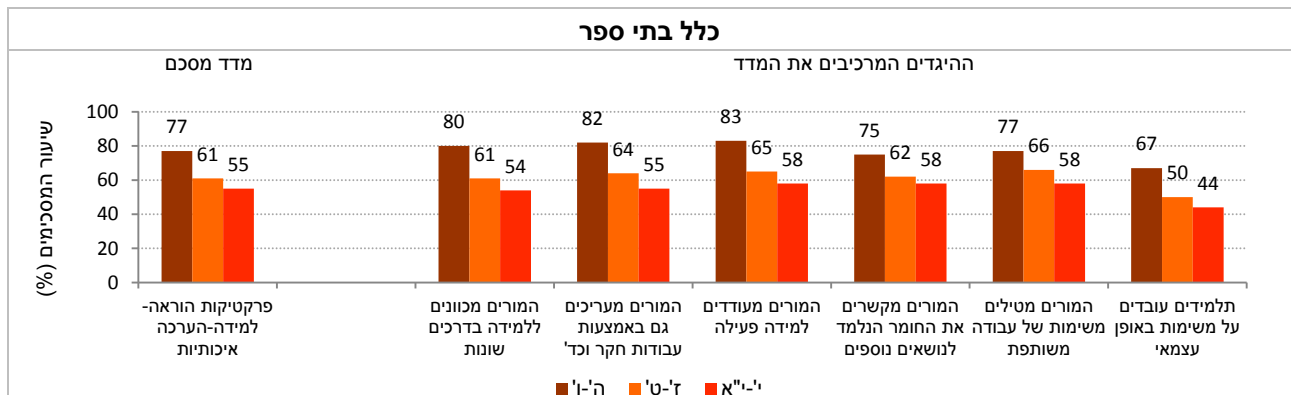

פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות

מערכת החינוך שואפת לטפח תלמידים המתאפיינים בסקרנות, בחדוות למידה וביכולות חקירה ולמידה עצמאיות. לשם כך ניתן להשתמש במגוון דרכי הוראה-למידה-הערכה: למידה בדרך החקר, למידה שיתופית של תלמידים, למידה פעילה ועוד.

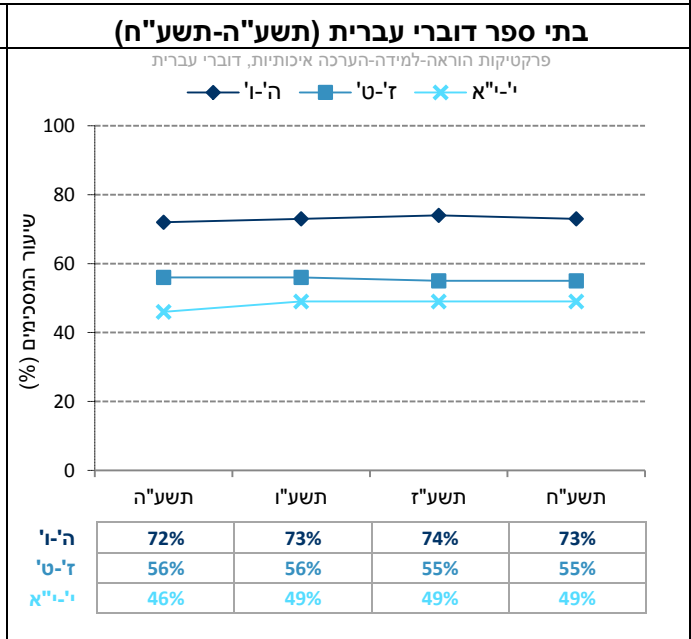
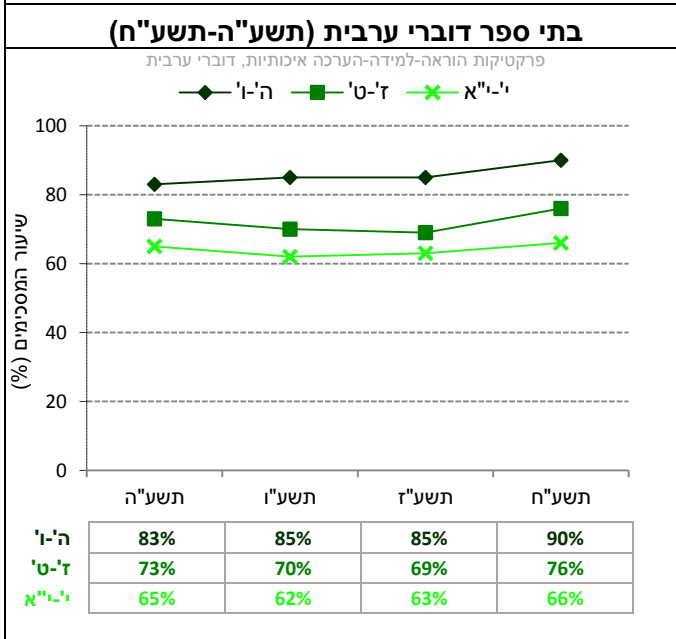
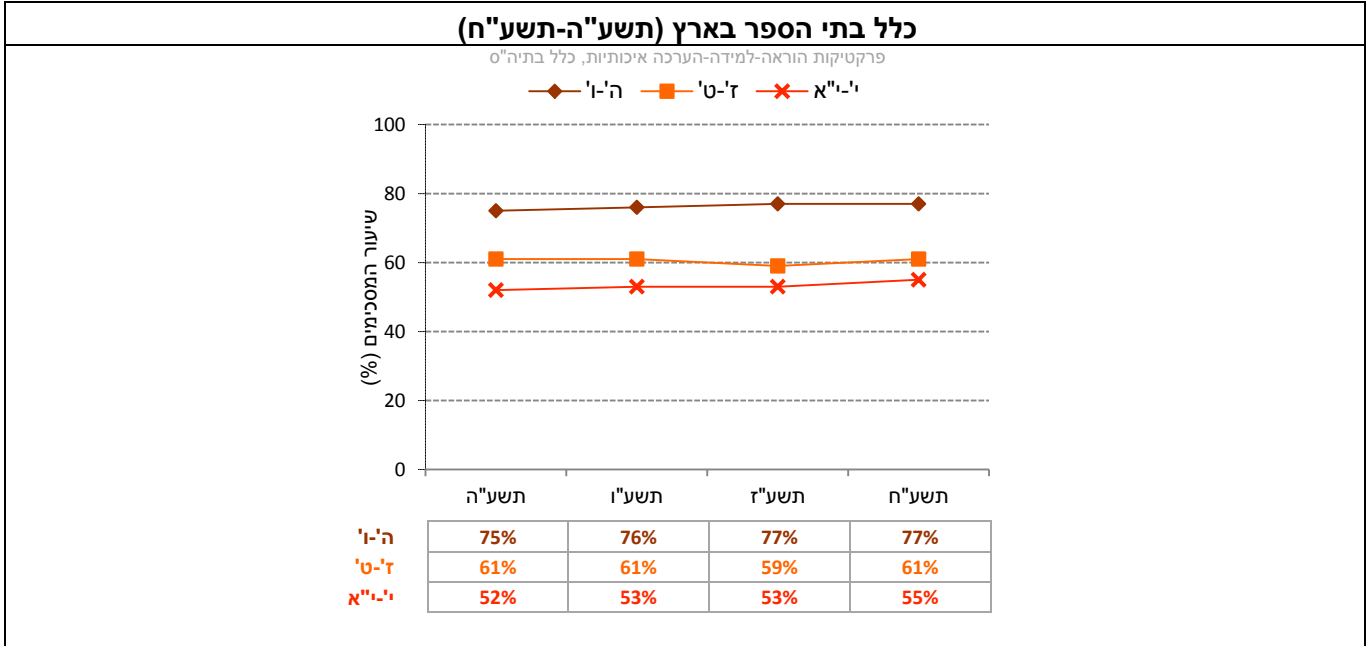
- ➔ **בשנת תשע"ח התלמידים בבתי הספר היסודיים דיווחו על יישומן של פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות** בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה לתלמידים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (77% בשכבות ה'ו' לעומת 61% בשכבות ז'ט' ו- 55% ב- י"א). בכל שכבות הגיל נרשמו בקרב תלמידים דוברי ערבית שיעורי הסכמה הגבוהים בכ-20% מאלו של דוברי העברית.
- ➔ התלמידים דיווחו שהם עובדים על משימות באופן עצמאי בשיעור נמוך בהשוואה לפרקטיקות אחרות (67% מתלמידי ה'ו' לעומת 50% מתלמידי ז'ט' ו- 44% מתלמידי י"א).
- ➔ ככלל, **לאורך השנים נרשמה יציבות** בשיעורי הדיווח של תלמידים דוברי עברית על פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות בכל שכבות הגיל ואילו בקרב תלמידים דוברי ערבית נרשמו עליות בין תשע"ז לתשע"ח.

נתוני ההיגדים העוסקים בפרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות – לפי דיווחי התלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

הערה: סולם התשובות על ההיגדים היה בן חמש דרגות ונע מ"מסכים מאוד" (5) ועד "מאוד לא מסכים" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם ("מסכים" או "מסכים מאוד") כמסכימים עם ההיגד, וחושב שיעורם (באחוזים). המדד המסכם חושב כממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים המרכיבים את המדד. בהתאמה, ערכי המדד נעים בין 0 ל-100.

נתוני המדד המסכם "פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות" – לפי דיווחי התלמידים בשנים תשע"ה-תשע"ח

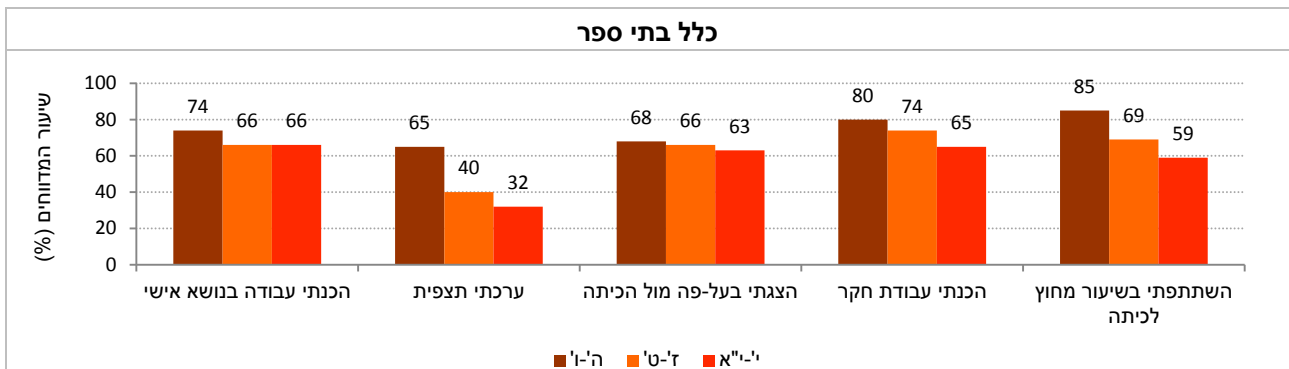

מטלות כיתתיות המקדמות למידת חקר

בהמשך למדד הקודם, שבחן את תפיסות התלמידים באשר ליישומן של פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות, להלן מוצגים דיווחי התלמידים על התנסותם במטלות למידה שונות המקדמות למידת חקר. התלמידים נשאלו על השכיחות שבה למדו באמצעות מטלות כיתתיות המקדמות למידת חקר כמו הכנת עבודת חקר, הכנת עבודה בנושא אישי, עריכת תצפית, הצגה בעל פה מול הכיתה והשתתפות בשיעור מחוץ לכיתה.

- ➔ מרבית התלמידים דיווחו כי למדו באמצעות **מטלות כיתתיות המקדמות למידת חקר** במהלך שנת הלימודים. בבתי הספר היסודיים נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר בהשוואה לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות. שיעורי הדיווח על עריכת תצפית היו נמוכים יחסית בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות בהשוואה לשיעורי הדיווח על מטלות כיתתיות אחרות.
- ➔ במרבית המטלות (למעט השתתפות בשיעור מחוץ לכיתה) נרשמו שיעורי דיווח גבוהים יותר בקרב תלמידים דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית. **בשנת תשע"ח** נרשמה מגמת שינוי חיובי בדיווחי התלמידים בשכבות ז'-י"א על למידה בעזרת מטלות שמקדמות למידת חקר.

נתוני ההיגדים העוסקים ב- "מטלות כיתתיות המקדמות למידת חקר" – לפי דיווחי תלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

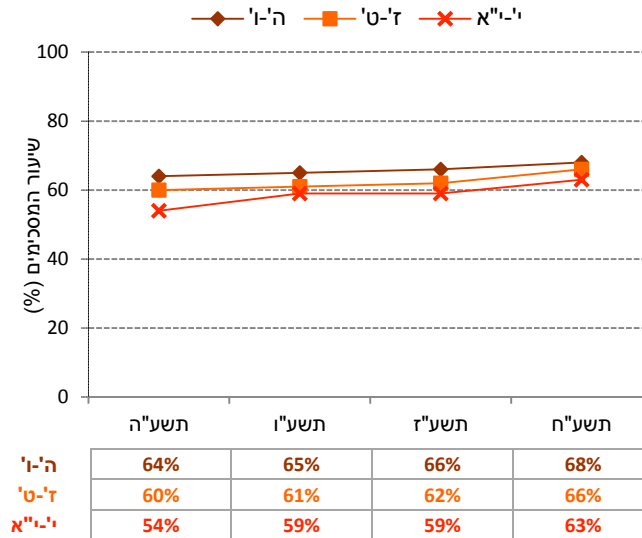
הערה: התלמידים התבקשו לציין את התדירות שבה למדו באמצעות דרכי הלמידה המתוארות בהיגדים שלעיל במהלך שנת הלימודים הנוכחית. סולם התשובות על ההיגדים היה: (0) "אף פעם"; (1) "פעם אחת"; (2) "פעמיים"; (3) "שלוש פעמים ויותר". בעבור היגדים אלו מוצג בתרשים שיעור העונים פעם אחת לפחות.

נתוני ההיגד "הצגתי בעל-פה נושא מסוים בפני הכיתה" – לפי דיווחי התלמידים בשנים תשע"ה-

תשע"ח

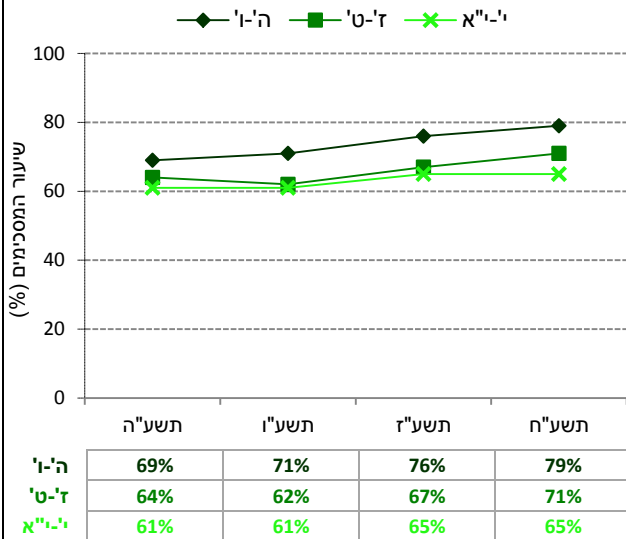
כלל בתי הספר בארץ (תשע"ה-תשע"ח)

הצגתי בעל-פה נושא מסוים בפני הכיתה, כלל בתי"ס

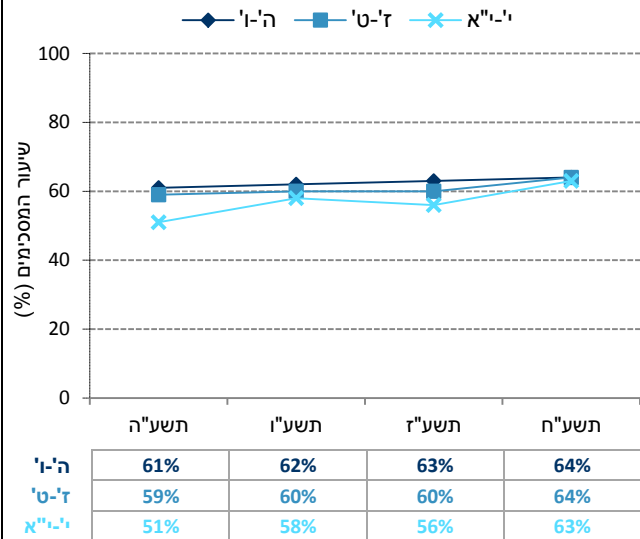
בתי ספר דוברי ערבית (תשע"ה-תשע"ח)

הצגתי בעל-פה נושא מסוים בפני הכיתה, דוברי ערבית

בתי ספר דוברי עברית (תשע"ה-תשע"ח)

הצגתי בעל-פה נושא מסוים בפני הכיתה, דוברי עברית

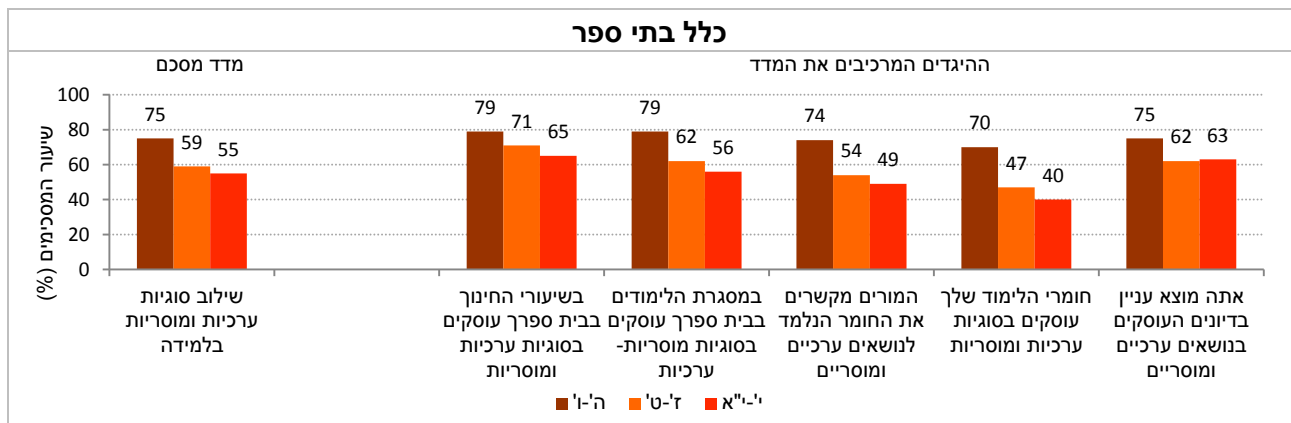

שילוב סוגיות ערכיות-מוסריות בלמידה

במהלך החיים אנו נתקלים בסוגיות ערכיות שההתמודדות עמן וההכרעות הנובעות מהן מעצבות את אורח חיינו ואת משמעותם. התפיסה המערכתית לחינוך ערכי שהחלו ליישם בבתי הספר בשנים האחרונות שמה לה למטרה לפתח את השקפת העולם הערכית והמוסרית של התלמידים ושל צוותי החינוך באמצעות הקניית כלים שיאפשרו לתלמידים להפעיל שיקול דעת ערכי, שיעודדו חשיבה מורכבת על סוגיות אתיות, שיזמנו דיון בדילמות מוסריות ועוד.⁵

- ➔ התלמידים נשאלו לראשונה בשנת תשע"ח על שילוב של סוגיות ערכיות-מוסריות בלמידה (כמו אחריות אישית, סולידריות, מצוינות חברתית וצדק חברתי). 75% מתלמידי ה'ו', 59% מתלמידי ז'ט' ו-55% מתלמידי י"א דיווחו כי בלימודיהם משולבות סוגיות ערכיות-מוסריות.
- ➔ מעניין לציין כי שיעור גבוה יחסית של תלמידים מוצאים עניין בדיונים בנושאים ערכיים ומוסריים – 75% מתלמידי ה'ו' וכ-63% מתלמידי ז'ט' ו-י"א.
- ➔ לעומת זאת, שיעור נמוך יחסית של תלמידים בשכבות ז'ט' ו-י"א סבורים שחומרי הלימוד שלהם עוסקים בסוגיות ערכיות ומוסריות.

נתוני המדד המסכם "מאמצי בית הספר לשילוב סוגיות ערכיות-מוסריות בלמידה" – לפי דיווחי תלמידים בכלל בתי הספר בשנת תשע"ח

הערה: סולם התשובות על ההיגדים היה בן חמש דרגות ונע מ"במידה רבה מאוד" (5) ועד "במידה מועטה או בכלל לא" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם ("במידה רבה מאוד" או "במידה רבה") כמסכימים עם ההיגד, וחושב שיעורם (באחוזים). המדד המסכם חושב כממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים המרכיבים את המדד. בהתאמה, ערכי המדד נעים בין 0 ל-100.

⁵ משרד החינוך. התפיסה המערכתית לחינוך ערכי. אוחזר מתוך: [/http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/LemidaMashmautit/Arachim](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/LemidaMashmautit/Arachim)